

ביאור בדרך אפשר

1 יֵאָרְצִיט יו"ד שבת הוא יום השנה להסתלקותה של כבוד אִמּוֹ זְקַנְתּוֹ.
 2 הַרְבֵּנִית הַצְּדִיקָנִית מֵרַת רִבְקָה נִשְׁמָתָה עֵדָן סבתו של הרבי
 3 הרי"צ אם אביו הרבי הרש"ב, אשת סבו הרבי מהר"ש (נסתלקה בשנת
 4 תרע"ד) זְכוּתָה יִגַן עָלֵינוּ שאף הוא נסתלק ביום זה, בשנת תש"י ולאחר
 5 מעשה התברר כי מסר את המאמר הזה
 6 לפרסום ליום הסתלקותו.
 7 הקדוש ברוך הוא אומר לבני ישראל:
 8 "בִּאתִי לִגְנוֹי אַחֲתִי כְּלָה",
 9 וְאִיתָא מובא בַּמְדָּרָשׁ רַבָּה
 10 (בַּמְקוֹמוֹ) על פסוק זה בשיר
 11 הַשִּׁירִים) "לִגְנוֹן אֵין פְּתִיב פֶּאן
 12 אֱלָא לִגְנוֹי, לִגְנוֹנִי, לְמָקוֹם
 13 שְׁהִיָּה עֲקָרִי בַּתְּחֵלָה", בפסוק
 14 לא נאמר "לגן" סתם אלא "לגני"
 15 שמשמעו הגן שלי, המקום שבו יש לי
 16 עונג והנאה מכבר דַּעֲקָר שְׂכִינָה
 17 בַּתְּחֵתוֹנִים הִתְהַה, עם בריאת
 18 העולם עיקר השכינה שרתה בעולמות
 19 התחתונים שבאותה שעה היו כלי ראוי
 20 להשראת השכינה וְעַל יְדֵי חֲטָא
 21 עֵץ הַדַּעַת החטא הראשון שהיה
 22 בתחילת הבריאה נִסְתַּלְקָה
 23 הַשְּׂכִינָה מֵאַרְץ וַעֲלָתָה לְרַקִּיעַ
 24 הראשון מבין שבעת הרקיעים, וְעַל
 25 יְדֵי חֲטָא קִזַּן וְאַנּוּשׁ נִסְתַּלְקָה
 26 הַשְּׂכִינָה וַעֲלָתָה מֵרַקִּיעַ א' לְב'
 27 וְג', כלומר, בעקבות חטא קין
 28 השכינה נסתלקה מהרקיע הראשון
 29 ועלתה לרקיע השני ובעקבות חטא
 30 אנוש נסתלקה השכינה מהרקיע השני
 31 ועלתה לרקיע השלישי וְאַחַר כֵּן
 32 בְּדוֹר הַמַּבּוּל בעקבות חטאי אותו
 33 דור נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה מֵרַקִּיעַ ג'
 34 לְד', וכדאיתא מובא בַּמְדָּרָשׁ
 35 רַבָּה עַל פְּסוּק 'וַיִּשְׁמַע אֵדָם
 36 הַרְאָשׁוֹן אֵת קוֹל הַיָּוֵי אֱלֹקִים
 37 מִתְּהִלָּה בְּגֵן עֵדֶן - אָמַר רַבִּי
 38 אַבְיָא, מְהֵלָךְ אֵין פְּתִיב פֶּאן
 39 אֱלָא מִתְּהִלָּךְ, הפסוק מדייק
 40 ואומר "מתהלך" ולא "מהלך" להורות שה'הליכה' (כביכול) של הקדוש-

ביאור בדרך אפשר

41 ברוך-הוא בגן-עדן לא הייתה הליכה רגילה אלא, קִפְצָן וְאַזְלָן קִפְצָן
 42 וְאַזְלָן", קופץ והולך, קופץ והולך, וגם מדרש זה רומז על כך שבהשראת
 43 השכינה למטה היו שינויים ולאורך הדורות בדרך של קפיצה ודילוג, היינו
 44 סילוק השכינה מהארץ לרקיע וְאַחַר כֵּן אחרי ששבעה חטאים בזמנים
 45 שונים גרמו את סילוק השכינה מהארץ
 46 לרקיע השביעי עֲמָדוֹ שְׂבַעָה
 47 צְדִיקִים וְהוֹרִידוּ אֵת הַשְּׂכִינָה
 48 בחזרה מהרקיע השביעי עד לְמַטָּה
 49 בארץ, אַבְרָהָם הַרְאָשׁוֹן מבין שבעת
 50 הצדיקים האמורים זָכָה וְהוֹרִיד
 51 אֵת הַשְּׂכִינָה מֵרַקִּיעַ ז' ל'ו',
 52 וַיִּצְחַק מו' לְה', וכך הלאה עַד
 53 כִּי מָשָׂה שְׁהוּא הַשְּׂבִיעִי (וְכָל
 54 הַשְּׂבִיעִין! חֲבִיבִין) הוֹרִידוּ
 55 את עיקר השכינה להיות שורה
 56 לְמַטָּה בְּאַרְץ.
 57 וְעַקָר גְּלוּי אֱלֹקוֹת לֵאחֹר
 58 שהשראת השכינה חזרה להיות כאן
 59 למטה בארץ הִיָּה בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ,
 60 דְּכַתִּיב "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ
 61 וְשִׁכְנֵתִי בְּתוֹכְכֶם", בְּתוֹכוֹ לֵא
 62 נֹאמַר אֱלָא בְּתוֹכְכֶם, אף שמאחר
 63 והביטוי "ושכנתי" מתייחס לבית
 64 המקדש, הפסוק היה צריך לומר
 65 "ושכנתי בתוכו" בלשון יחיד, בכל זאת
 66 אמר "בתוכם" כי הכוונה היא בְּתוֹף
 67 כָּל אֶחָד וְאֶחָד מבני ישראל, וְזֶהוּ
 68 הפירוש הפנימי בפסוק "צְדִיקִים
 69 יִירְשׁוּ אֶרֶץ וַיִּשְׁכְּנוּ לְעַד
 70 עֲלֵיהֶם", דְּצְדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ
 71 שְׁהוּא גֵן עֵדֶן, מִפְּנֵי מָה, באיזו
 72 זכות יזכו הצדיקים לרשת את גן עדן
 73 לְפִי שֶׁהֵם מְשֻׁפְּנִים (הִינּוּ
 74 מְמַשִּׁיכִים מלמעלה למטה וגורמים
 75 שתהיה התגלות של) אלוקות בְּחֵינַת
 76 שׁוֹכֵן עַד 2 מְרוֹם וְקָדוֹשׁ,
 77 שְׁיִהְיֶה בְּגִלּוּי לְמַטָּה בארץ
 78 שהיא המקום הנמוך ביותר. וְזֶהוּ
 79 פירוש דברי המדרש שהובאו לעיל
 80 "בִּאתִי לִגְנוֹי, לְמָקוֹם שְׁהִיָּה עֲקָרִי

בס"ד*, שבת פרשת בא יו"ד
שבט, ה'תש"י

יֵאָרְצִיט כְּבוֹד אִמּוֹ זְקַנְתּוֹ הַרְבֵּנִית
הַצְּדִיקָנִית מֵרַת רִבְקָה נִשְׁמָתָה עֵדָן
זְכוּתָה יִגַן עָלֵינוּ

1 "בִּאתִי לִגְנוֹי אַחֲתִי כְּלָה", וְאִיתָא בַּמְדָּרָשׁ רַבָּה
 2 (בַּמְקוֹמוֹ) "לִגְנוֹן אֵין פְּתִיב פֶּאן אֱלָא
 3 לִגְנוֹי, לִגְנוֹנִי, לְמָקוֹם שְׁהִיָּה עֲקָרִי בַּתְּחֵלָה",
 4 דַּעֲקָר שְׂכִינָה בַּתְּחֵתוֹנִים הִתְהַה, וְעַל יְדֵי חֲטָא עֵץ
 5 הַדַּעַת נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה מֵאַרְץ לְרַקִּיעַ, וְעַל יְדֵי
 6 חֲטָא קִזַּן וְאַנּוּשׁ נִסְתַּלְקָה הַשְּׂכִינָה מֵרַקִּיעַ א' לְב'
 7 וְג', וְאַחַר כֵּן בְּדוֹר הַמַּבּוּל נִסְתַּלְקָה מֵרַקִּיעַ ג'
 8 לְד', וכדאיתא בַּמְדָּרָשׁ רַבָּה עַל פְּסוּק 'וַיִּשְׁמַע
 9 אֵת קוֹל הַיָּוֵי אֱלֹקִים מִתְּהִלָּה בְּגֵן - אָמַר רַבִּי
 10 אַבְיָא, מְהֵלָךְ אֵין פְּתִיב פֶּאן אֱלָא מִתְּהִלָּךְ, קִפְצָן
 11 וְאַזְלָן קִפְצָן וְאַזְלָן", וְאַחַר כֵּן עֲמָדוֹ שְׂבַעָה צְדִיקִים
 12 וְהוֹרִידוּ אֵת הַשְּׂכִינָה לְמַטָּה, אַבְרָהָם זָכָה וְהוֹרִיד
 13 אֵת הַשְּׂכִינָה מֵרַקִּיעַ ז' ל'ו', וַיִּצְחַק מו' לְה', עַד
 14 כִּי מָשָׂה שְׁהוּא הַשְּׂבִיעִי (וְכָל הַשְּׂבִיעִין! חֲבִיבִין)
 15 הוֹרִידוּ לְמַטָּה בְּאַרְץ. וְעַקָר גְּלוּי אֱלֹקוֹת הִיָּה
 16 בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ, דְּכַתִּיב "וַעֲשׂוּ לִי מִקְדָּשׁ וְשִׁכְנֵתִי
 17 בְּתוֹכְכֶם", בְּתוֹכוֹ לֵא נֹאמַר אֱלָא בְּתוֹכְכֶם, בְּתוֹף כָּל
 18 אֶחָד וְאֶחָד, וְזֶהוּ "צְדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ וַיִּשְׁכְּנוּ
 19 לְעַד עֲלֵיהֶם", דְּצְדִיקִים יִירְשׁוּ אֶרֶץ שְׁהוּא גֵן עֵדֶן,
 20 מִפְּנֵי מָה, לְפִי שֶׁהֵם מְשֻׁפְּנִים (הִינּוּ מְמַשִּׁיכִים)
 21 בְּחֵינַת שׁוֹכֵן עַד 2 מְרוֹם וְקָדוֹשׁ, שְׁיִהְיֶה בְּגִלּוּי
 22 לְמַטָּה. וְזֶהוּ "בִּאתִי לִגְנוֹי, לְמָקוֹם שְׁהִיָּה עֲקָרִי

(* נדפס בספר המאמרים תש"י עמ' 111 ואילך. ההערות ומראי מקומות הם מכ"ק אדמו"ר. 1) ויקרא רבה פרשה כט, יא.
 - ראה גם כן סוף [מאמר] דיבור המתחיל החודש הזה ש"ת. 2) להעיר בענין "עד" מזוהר חלק ב ריש פרשת וארא ובביאורי
 הזוהר שם. לקוטי תורה [מאמר] דיבור המתחיל אלה פקודי פרק ו וביאורו פרק ד.